

Muralles del monestir de Sant Cugat del Vallès

Sant Cugat del Vallès

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: Plaça d'Octavià
Emplaçament Sant Cugat nucli

Coordenades:

Latitud: 41.473348855663
Longitud: 2.0856522025058
UTM Est (X): 423654
UTM Nord (Y): 4591709

Classificació

Número de fitxa 08205 - 3
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Element arquitectònic
Estil / època: Medieval Gòtic Modern
Segle XIV-XVIII
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIN
Europea – Atributs inspire: National Monument Record – Religions i/o funerari
Observacions protecció: BCIN: RI-51-0000433 (Decret del 3/6/1931, publicat a la Gaceta de Madrid el 4/6/1931).
Revisió del Pla Especial de Protecció de Patrimoni Arquitectònic 2008. Fitxa A-1.
dc., 03/06/1931 - 12:00
Data aprovació: dc., 03/06/1931 - 12:00
Accés Fàcil
Ús actual: Estructural
Titularitat Pública
Titular: Ajuntament de Sant Cugat del Vallès

Fitxes associades:

[Jaciment arqueològic Monestir de Sant Cugat del Vallès](#)

[Monestir de Sant Cugat del Vallès](#)

[Claustre del monestir de Sant Cugat del Vallès](#)

[Església del monestir de Sant Cugat del Vallès \(Parròquia de Sant](#)

[Pere d'Octavià\)](#)

[Carrers de la Torre i de la Creu i jardins de llevant del monestir](#)

Autoria de la fitxa Daniel Sancho París (Stoa, propostes culturals i turístiques SL)

Data de registre de la dg., 18/06/2023 - 13:46

fitxa:

Autoria de la darrera Oficina de Patrimoni Cultural

revisió:

Data de la darrera revisió: dj., 06/02/2025 - 15:41

Descripció

Recinte murallat de l'antic monestir de Sant Cugat del Vallès, del qual se n'han conservat els trams situats al davant, a la dreta i a la part posterior. En el seu moment tot el monestir estava encerclat per una muralla que en garantia la defensa, però amb el pas dels anys se'n van perdre algunes parts, principalment les del costat esquerre.

La muralla de llevant té una llargada d'uns 65 metres de longitud i compta amb quatre torres, cadascuna d'una forma diferent. El parament és confeccionat amb carreus regulars i peces de maó. Conserva restes d'arrebossat i encintat. La pedra utilitzada és de dos tipus: calcària i pedra local. L'alçada oscil·la entre els 5,6 i els 6,6 metres, amb una diferència de nivell entre l'interior i l'exterior d'una mica més de dos metres.

A les torres d'aquest tram de muralla s'hi van adossar diverses construccions auxiliars del monestir destinades als alts càrrecs monàstics: prior, cambrer i obrer.

Actualment es manté dempeus l'antiga torre cantonera, de planta hexagonal. Originàriament, però, tenia el doble d'alçada. El diàmetre interior d'aquesta torre és de 4,5 metres i l'exterior de 7,8 metres, amb una alçada interior de 8,3 metres i una alçada exterior de 7,8 metres.

La torre prioral és de planta rectangular. Fa 3,8 per 5,2 metres, i té una alçada exterior de 9 metres. El portal, del segle XVIII, és de maó i permet l'accés a l'hort privat del prior. Aquesta torre presenta dues obertures als paraments de llevant i del nord.

La torre del cambrer és de planta pentagonal, amb un diàmetre interior de 3,2 metres i un diàmetre exterior de 6 metres. L'alçada interior és de 9 metres i l'exterior de 12 metres. Presenta una aresta que recorda la proa d'un vaixell.

La torre de l'obreria era de planta hexagonal. Va ser enderrocada l'any 1856 per construir el cementiri municipal.

Un altre tram de la muralla que es conserva és al carrer anomenat de la Torre. Es tracta d'una construcció del segle XVI feta per l'abat Despuig. Queda emmarcada per dues torres poligonals als extrems.

De la muralla nord només se'n conserven els fonaments, ja que va ser enderrocada el 1921 per fer un camp de futbol. Es té constància que en aquest tram hi havia dues torres.

Història

L'abadia benedictina de Sant Cugat del Vallès fou construïda sobre les restes del *Castrum Octavianum*, una antiga fortalesa romana. L'origen del monestir es troba en una basílica paleocristiana del segle V, ubicada a l'espai on actualment hi ha el claustre i on sembla que s'hi hauria enterrat el màrtir Cugat.

La primera referència documental del monestir és de l'any 875. Es tracta d'una confirmació de béns realitzada pel rei Lluís el Tartamut a Fredoí, bisbe de Barcelona: *“la casa de Sant Cugat i Sant Feliu, al lloc d'Octavià, amb les seves aprisions i adjacències i amb totes les seves pertinences, tal com l'abat Ostofred tenia per precepte”*. A partir del segle X els dominis territorials del monestir santcugatenc van començar a ocupar zones del Vallès. Gràcies a l'abat Donadéu es van reconstruir diverses esglésies i s'ampliaren les possessions de terres a la zona de la Marca Hispànica, a les actuals comarques del Penedès i de l'Anoia. La ràtzia d'al-Mansur del 985 va destruir el monestir, però aviat es va poder reconstruir. Sota l'abat Odó, a principis del segle XI, es va iniciar la construcció del nou monestir, que va portar a terme el mestre d'obres Fedanci. En aquest moment es va construir una nova església d'estil romànic, de majors dimensions i amb una porxada situada al mur nord. Per evitar futures destruccions el recinte es va fortificar.

Durant la segona meitat del segle XII es va iniciar una gran reforma del monestir. Es va construir una nova església, que va començar-se en estil romànic i que fou finalitzada en temps del gòtic, després de dos-cents anys d'obres. La construcció de la façana va finalitzar el 4 de setembre de 1337, a l'hora de vespres, en temps de l'abat Galceran de Llobets, segons va recollir el notari Guillem de Torn. També al segle XII, al costat de l'Evangeli del temple es va començar a edificar el claustre sobre un pati anterior, més petit. La construcció va continuar al llarg d'uns trenta anys (1190-1220). Aquest fet va suposar l'aterrament de la basílica paleocristiana. Posteriorment, a partir del segle XIII es va aixecar un castell, amb torres, merlets i fossar (l'actual palau abacial), i es va ampliar la muralla a la zona nord. Així mateix, es van bastir els magatzems de les pabordies. Sobre l'any 1175 el monestir havia estat dividit en quatre pabordies. Més tard, a la segona meitat del segle XIV, es va ampliar la zona de muralla per llevant i s'aprofità l'espai per construir-hi les cases del prior, del cambrer i les torres, entre altres edificacions. Pels volts de l'any 1370 l'abat Busquets va fer construir l'espai de l'arxiu, situat al castell.

Durant l'època moderna el monestir va anar creixent de manera progressiva. Aquest fet s'exemplifica al segle XVI, quan es va fer el claustro, la llotja d'estil toscà d'accés al claustre del monestir. Posteriorment, es va substituir el dormitori per les cel·les individuals. Per aquest motiu es va aixecar una nova planta al claustre, amb una galeria renaixentista d'estil toscà. L'antic dormitori va ser reconvertit en una capella, dedicada a la Santa Creu. Durant el segle XVIII, per ordre de Felip V –que manava destruir les fortificacions catalanes- es va reconvertir el castell en el palau Abacial, en temps de l'abat Llupià. Així mateix, les muralles van ser modificades i el fossat es va colgar. En el període de l'abat Gayolà la sala capitular es va destinar a lloc d'enterrament dels monjos. Al mateix temps, es va construir una nova sala d'estil barroc al lloc on hi havia les cuines i part del refector. En aquests moments la quarta nau de l'església es va dividir en tres capelles d'estil barroc, de manera que es va reduir l'alçada del sostre; la capella de Tots els Sants va ser reconvertida en sagristia; i també es va finalitzar la construcció dels pisos superiors del campanar. Durant el període de l'abat Montero, el 1798, es va reformar el presbiteri amb la col·locació d'una balustrada de marbre.

Arran de la desamortització de Mendizábal, el 1835, la comunitat benedictina es veié obligada a abandonar el monestir. El conjunt monumental va passar a mans de l'Estat i es va produir l'espoli de les cases monacals. L'any 1844 l'Estat va cedir a l'Ajuntament de Sant Cugat el palau Abacial, l'església i la mina d'aigua. Tres anys més tard, el claustre. L'any 1856 en els antics horts del monestir s'hi va construir el cementiri municipal i les escoles públiques es van instal·lar al claustro i a la sala capitular. El 1911 es va enderrocar l'edifici de l'arxiu. Deu anys més tard, el 1921, es va aterrar la muralla nord per fer un camp de

futbol.

El 1931 el monestir va ser declarat Monument Nacional. El 1962 es va instal·lar al claustre l'Escola Internacional de Pintura Mural. El 1968 el monestir va acollir la nova Universitat Autònoma de Barcelona, per la qual cosa es va enderrocar la tàpia construïda en temps de l'abat Azara. I es van traslladar el cementiri, l'escorxador i el camp de futbol. En les dependències perimetrals del claustre l'any 1982 s'hi va ubicar el Centre de Restauració de Béns Mobles de la Generalitat de Catalunya. Un cop va ser construïda a Valldoreix una seu de nova planta per aquest centre, l'any 2003 el monestir va passar a acollir el Museu de Sant Cugat.

Bibliografia

Ajuntament de Sant Cugat del Vallès. Catàleg de Sant Cugat. Revisió del Pla Especial de Protecció del Patrimoni Arquitectònic. 2008.

Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya.

AADD (1991). *Catalunya romànica. Volum XVIII, el Vallès Occidental, el Vallès Oriental*. Enciclopèdia Catalana, p.159-199.

BARDAVIO, A.; ARTIGUES, P.L.; MIQUEL, M.; MIQUEL, D.; CASAS, J. (2006). *Història de Sant Cugat*. Museu de Sant Cugat i Cossetània edicions.

MIQUEL, Domènech; RODRÍGUEZ, Alba; MELO, Joana; VICO, Judit. (2018). *Villa ipsius cenobii. La vila de Sant Cugat en època medieval*. Museus de Sant Cugat – Ajuntament de Sant Cugat del Vallès.

MIQUEL SERRA, Domènec (2020). *Monestir de Sant Cugat del Vallès*. Ajuntament de Sant Cugat del Vallès.

SANZ BOTEY, José Luis; MENEÀ, Ileana (2020). *Projecte bàsic i executiu de restauració de la muralla de llevant del monestir de Sant Cugat del Vallès*. Servei del Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona (SPAL DIBA).

VIVÓ GILI, Pere (2010). *L'església del monestir de Sant Cugat*. Editorial Mediterrània SL.

Enllaços d'interès:

[La muralla de llevant del Monestir \(Tot Sant Cugat. Consulta: 29-7-2023\)](#)

